

Fornlämningar och metalldetektor: guide för metallsökare

FORNLÄMNINGAR OCH METALLDETEKTOR: GUIDE FÖR METALLSÖKARE

I marken och sjösystemen i Finland finns det rikligt med olika arkeologiska lämningar i olika åldrar som har uppstått genom mänsklig verksamhet. De fasta fornlämningarna är fredade i Finland med stöd av lagen om fornminnen (295/1963). Fasta fornlämningar och andra arkeologiska objekt är en del av vårt gemensamma kulturella kapital och bör bevaras som ett arv även för kommande generationer.

I marken och vattnet finns också olika föremål eller delar av föremål som inte har någon ägare. En del av dessa är hittegods och en del fornföremål. I fråga om hittegods ska man agera i enlighet med hittegodslagen (778/1988). Då det gäller fornföremål är det lagen om fornminnen som ska följas. Information om fornföremål, fasta fornlämningar och andra arkeologiska objekt ges av Museiverket och landskapsmuseerna. Information om hittegods fås av polismyndigheten. I fråga om krigsskrot ska man vända sig till försvarsmyndigheten.

Museiverkets guide ger grundläggande information om fornlämningar och fornföremål. Dessutom innehåller den information om arkeologiska undersökningar och andra saker som är intressanta för personer som sysslar med metallsökning. I guiden finns också svar på de vanligaste frågorna om metallsökning som riktas till Museiverket.

Museiverket

Museiverket 2015, 2020

Omslagsbild: Metallsökare i forskningsprojektet NIKU i Norge.

Layout: Antero Airos

Manuskript, redaktion och bilder: Päivi Maaranen

ISBN 978-951-616-258-7

ISSN-L 2242-8852, ISSN 2242-8852

Innehållsförteckning

I	Fasta fornlämningar.....	4
II	Lösa fornföremål	8
III	Arkeologisk undersökning.....	14
IV	Metallsökning.....	17
V	Metallsökare och lagstiftning	20
VI	Metallsökarens ABC.....	22
VII	Bilaga: Museiverkets frågeblad, ifyllt med exempel	23

I Fasta fornlämningar

Fasta fornlämningar är arkeologiska objekt som uppstått genom mänsklig aktivitet och som finns i vår miljö. De berättar om livet förr, till exempel om arbete, boende, transport och död. En del av fornlämningarna är enkla att observera i miljön – till exempel stenrösen, fornborgar och offerstenar. En del är dolda under marken, såsom bo- och arbetsplatser och gravar nedgrävda i marken. De vanligaste fornlämningarna i vatten är vrak och konstruktioner vid strandlinjer. Genom att undersöka fornlämningar kan vi förstå vår egen historia. Vi får till exempel information om hur människor levde förr och hur deras verksamhet påverkade miljön. Lagen om fornminnen (295/1963) fredar fasta fornlämningar. Vid en fast fornlämning och dess skyddsområde får man inte gräva jord utan ett tillstånd med stöd av lagen. Mer information om fasta fornlämningar hittar du till exempel på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/kulturmiljo/arkeologiskt-kulturarv.

Många frågor som metallsökare ställer berör fornlämningar och hur man undviker att av misstag gräva inom deras skyddsområde vid metallsökning:

Var kan jag söka information om fornlämningar och deras läge?

Information om fornlämningars läge och i några fall även om deras omfattning kan utredas i fornlämningsregistret på nätet. Registret upprätthålls av Museiverket och det finns i Kulturmiljöns tjänsteportal. En del av fornlämningarna har endast markerats med en punkt, medan det för andra redan har avgränsats ett område. En fornlämning som markerats med en punkt kan omfatta ett

Koroisudden i Abo är en fast fornlämning där det finns olika konstruktioner som uppstått genom mänsklig verksamhet under medeltiden och som är enkla att iakta i terrängen.

stort område. Du hittar information om registerportalen för kulturmiljön på adressen www.kyppi.fi (på finska).

Hur exakta är uppgifterna i fornlämningsregistret?

Uppgifterna i fornlämningsregistret utökas och kompletteras ständigt. Man strävar efter att införa information om bekanta fasta fornlämningar i registret så snabbt som möjligt. Registret innehåller dock inte information om alla kända fornlämningar. Man har heller inte kunnat mata in information om alla fornlämningars avgränsning i registret. Om du vill kan du kommentera informationen om objekt genom responsfunktionen i registret. Du kan alltid kontakta Museiverket för ytterligare information om omfattningen av informationen i fornlämningsregistret.

När träder fredningen av en fast fornlämning i kraft?

Enligt lagen om fornminnen fredas en fornlämning omedelbart när den hittas. Om man under grävning eller annat arbete antingen i marken eller vattnet påträffar en fast fornlämning eller det på platsen där ett föremål hittats finns tecken som tyder på en fast fornlämning måste arbetet avbrytas och platsen får inte längre bearbetas. Dessutom ska man utan dröjsmål meddela Museiverket om saken för att verket ska kunna besluta vilka åtgärder som ska vidtas.

Är alla arkeologiska objekt fredade?

I marken och sjösystemen i Finland finns det rikligt med olika arkeologiska kulturarbetsobjekt som har uppstått genom mänsklig aktivitet och som kan undersökas med hjälp av arkeologiska metoder. Alla sådana objekt har inte fredats enligt lagen om fornminnen. Det är emellertid viktigt att bevara även dessa objekt så orörda som möjligt för kommande generationer. Förutom att bläddra i fornlämningsregistret kan man alltid fråga om objektets fredning av Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar.

Får jag gräva i marken på en plats som inte längre fredas genom lagen om fornminnen?

Orsaken till att en fast fornlämning inte längre är fredad är vanligtvis att den helt och hållet har förstörts och därmed inte längre existerar. Innan man gräver på en sådan plats är det viktigt att man kontaktar Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar för att säkerställa att uppgifterna om platsen är korrekta. I samband med detta kontrolleras uppgifterna om fredningen. Om Museiverket bekräftar att objektet inte längre fredas genom lagen om fornminnen kan man gräva i marken till exempel i samband med metallsökning. Om man under grävningen hittar ett fornföremål eller ett föremål som antas vara ett sådant eller tecken som tyder på en

fält och ängar kan kännas som lämpliga platser att söka på. Eftersom de är hotade naturtyper kan de vara skyddade genom naturvårdslagen. Dessutom kan de vara fredade fasta fornlämningar.

fast fornlämning ska man omedelbart avsluta grävandet och kontakta Museiverket eller museet med regionalt ansvar. Därefter väntar man på en ny bedömning av fyndplatsen och föremålet.

Varför är fyndplatsen viktig?

En plats där ett metallföremål påträffats kan också vara en fast fornlämning eller ett annat arkeologiskt objekt. I samband med metallsökandet är det bra att se efter vad som syns på platsen. Dessutom är det bra att ta tillvara eller fotografera eventuella nya fynd, till exempel bitar av keramik. Man får inte gräva i mar-

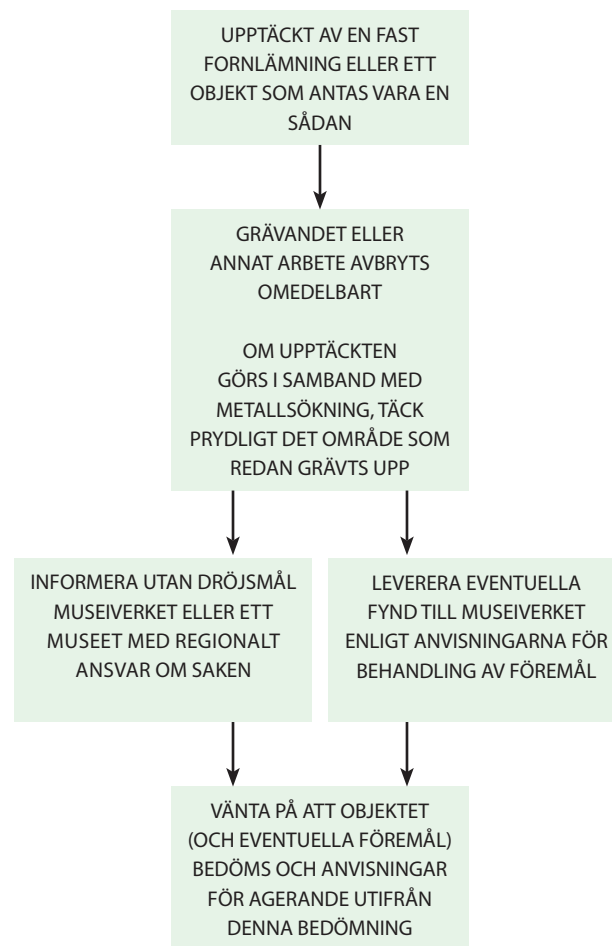
ken för att skaffa ytterligare information. Det är bra att skriva upp information om alla iakttagelser på Museiverkets frågeblad. Dessutom ska en arkeolog bedöma fyndplatsen. Bedömningen kan ta tid eftersom det utöver en granskning av terrängen även kan behövas till exempel en undersökning av olika historiska dokument.

Vad är Museiverkets frågeblad?

På frågebladet fyller man i uppgifter om fyndplatsen och fyndet. Dessa uppgifter är viktiga vid handläggningen av fyndet och bedömningen av fyndplatsen. När fyndet levereras till Museiverket bifogas frågebladet. Det finns på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/samlings-och-informationstjanster/esinekokoelmat/mita-teen-kun-loydan-muinaisesineen. Du kan anmäla ditt fynd också på Museiverkets Ilppari anmälnings- och responstjänst på adressen www.kyppi.fi.

Varför är den geografiska informationen om fyndplatsen viktig?

Man strävar efter att så noggrant som möjligt bevara information om platser där fornföremål påträffats i det fornlämningsregister som Museiverket upprätthåller. Informationen utnyttjas bland annat vid

Instruktioner till upphittare av fasta fornlämningar.

arkeologiska undersökningar. Man strävar också efter att i arkivet spara information om föremål som inte har inlösts till Museiverket eller museisamlingar, inklusive uppgifter om fyndplatsen. Du kan ta reda på fyndplatsens positionskoordinater med hjälp av en GPS-apparat i terrängen eller till exempel i Lantmäteriverkets tjänst Kartplatsen vid ett senare tillfälle. Tjänsten finns på adressen <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/kartta-paikka/?lang=sv>. Ange koordinaterna i formatet ETRS-TM35FIN. Instruktioner för hur man söker efter geografisk information hittar du till exempel i ifyllnadsanvisningarna för Museiverkets frågeblad.

Vad händer om jag inte meddelar att jag hittat en fast fornlämning?

Enligt lagen om fornminnen leder påträffande av ett objekt som antas vara en fast fornlämning till att grävningar i marken eller annat arbete måste avslutas och att observationerna utan dröjsmål måste meddelas till Museiverket. Det är därmed ett lagbrott att låta bli att informera om saken. Om en sådan fast fornlämning som avses i lagen inte är känd för Museiverket kan verket inte övervaka fredningen av fornlämningen. I sådana fall finns det risk för att objektet förstörs, till exempel vid markanvändningsprojekt.

Var kan jag få information om historiska objekt?

Arkeologiska objekt från historisk tid härstammar från en tid från vilken det även finns skriftliga källor och bildkällor. I fråga om förhistorisk tid, det vill säga tiden före historisk tid, är föremål och fornlämningar de enda källorna som berättar om människornas liv. Allmän information om arkeologiska objekt från historisk ges till exempel i handboken Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset (på svenska). Fasta fornlämningar från historisk tid) på Museiverkets webbplats på adressen <http://akp.nba.fi/>. Många objekt från historisk tid fredas också genom lagen om fornminnen.

Är alla krigshistoriska objekt fredade?

Objekt från första världskriget, inberäknat inbördeskriget år 1918, och äldre krigshistoriska objekt fredas som fasta fornlämningar enligt lagen om fornminnen. Objekt från andra världskriget och yngre krigshistoriska objekt är inte fredade fornlämningar. De uppskattas dock generellt som objekt som berättar om historien om vårt samhälle och våra krig. Några krigshistoriska objekt är även viloplats för avlidna. Vid dessa ska man även respektera griftefriden. Föremålsfynd som hittas på ofredade krigshistoriska platser kan vara förknippade med släkter, familjer och även privatpersoner som ännu är i livet. I dessa fall ska hittegods-lagen iakttas. Dessutom kan det i krigshistoriska objekt från 1900-talet, även i vrak, finnas patroner och andra sprängämnen som man inte ska röra vid. Om du hittar sådana ska du omedelbart kontakta polismyndigheten genom att ringa nödnumret.

Kulturmiljöns tjänsteportal, som upprätthålls av Museiverket, ger information om bland annat fornlämningar, byggda kulturmiljöer, arkeologiska fältarbeten och föremål i samlingar. Registret kompletteras hela tiden och informationen ändras i takt med att uppgifterna utökas.

Vem kan jag informera om jag märker att en fast fornlämning har skadats?

Observationer kring skadade fasta fornlämningar, till exempel spår av grävningar eller jordbyggnadsarbeten, kan meddelas genom Museiverkets responsfunktion www.museovirasto.fi/sv/respons. Genom den förmedlas meddelandet vidare till den aktör inom Museiverket som handhar ärendet. Du kan också skicka ett meddelande till Museiverkets registratorskontor på adressen kirjaamo@museovirasto.fi eller ringa på numret 0295 33 6000.

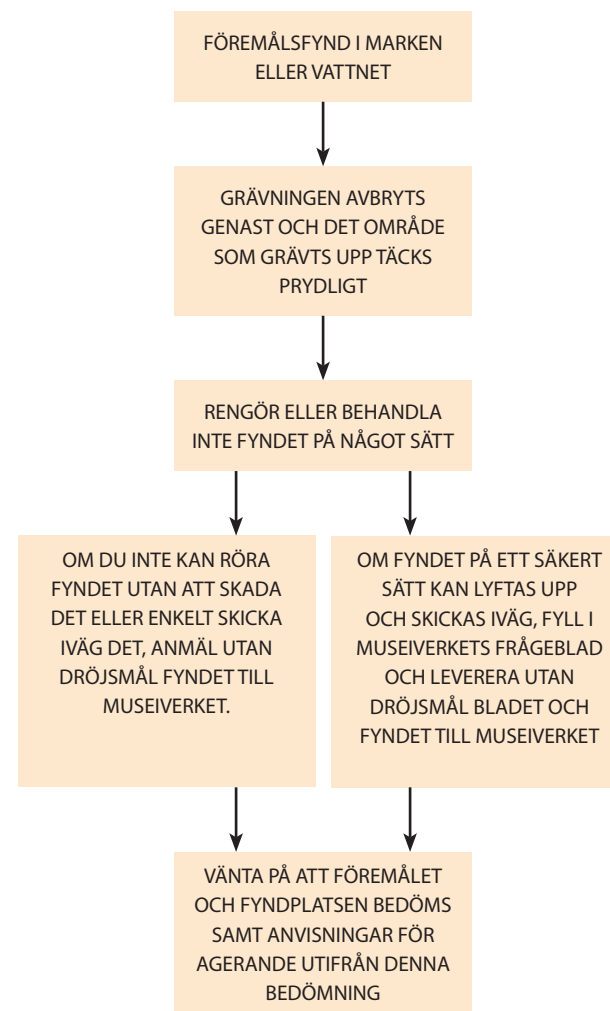
II Lösa fornföremål

Enligt lagen om fornminnen avses med ett löst fornföremål ett mynt, vapen, redskap, prydnadsföremål, kärl, fortskaffningsmedel eller annat sådant föremål, vars ägare icke är känd och som kan antagas vara minst hundra år gammalt. Fornföremål bevaras i Museiverkets, museerna med regionalt ansvar och övriga museers samlingar. Genom att undersöka föremålen får vi information om hur tillverkningen, formgivningen och användningen av föremål har förändrats. Dessutom berättar de om våra kontakter till andra platser i Europa och längre bort i världen. Mer information om fornföremål och samlingar hittar du på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/samlings-och-informationstjanster/esinekokoelmat.

I frågor som berör föremålsfynd vill man ofta ha information om vad man ska göra med föremålet och till vem det ska överlämnas:

Vad ska jag göra om jag hittar ett fornföremål?

Om man antar att det är ett fornföremål man hittat ska man genast sluta gräva på fyndplatsen och täcka över grävplatsen. Föremålet, inklusive information om fyndet, levereras omedelbart till Museiverket, såvida föremålet enkelt kan skickas eller transporteras utan att det finns risk för att det går sönder. Mer specifika anvisningar gällande behandling av föremålsfynd och leverans till Museiverket finns på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/samlings-och-informationstjanster/esinekokoelmat/mita-teen-kun-loydan-muinaisesineen

Instruktioner till upphittare av fornföremål.

Ska jag rengöra eller restaurera fyndet?

Fyndet får inte rengöras på något sätt, utan jordmaterial kan försiktigt skakas bort. På så sätt avlägsnar man ingenting av misstag, vilket kan vara ytterst viktigt vid bedömningen av fyndets och fyndplatsens karaktär. Man får heller inte själv försöka restaurera eller konservera föremålet innan man levererar det till Museiverket eftersom man då av misstag i värsta fall kan förstöra föremålet. Dessutom kan det vara omöjligt att själv identifiera ett restaurerat föremål. Olika behandlingar, till exempel med olika kemikalier, kan leda till att objektet i ett senare skede förstörs eller utgöra ett hinder för att det konserveras på lämpligt sätt.

Hur ska jag förvara och skicka iväg föremålet?

Det lönar sig att ha med sig lämpliga förpackningsmaterial då man rör sig i terrängen. Sådana material är bland annat silkespapper, papplådor med lock, bomull som stödmaterial och återförslutningsbara plastpåsar. Fuktigt järn och organiska material såsom trä, ben och tyg hålls fuktiga genom att man lindar in dem i plast och förvarar dem på en sval plats. Övriga metaller och fynd förvaras torra. Förpacka fyndet så att det inte kan röra sig och gå sönder under transporten. Minigrip-påsar, skrynklat papper och stadiga papplådor är lämpliga förpackningsmaterial.

Du kan skicka fyndet till Museiverket utan postavgift bara du berättar på posten att det är fråga om kundretur. Fyndet skickas till adressen Museiverket, Sturegatan 2 a, 00510 Helsingfors. Kuvertet märks "Kundretur, avtalsnummer 610146". Om du ska skicka ädelmetallsfynd, särskilt smycken, bör du kontakta Museiverket och skilt komma överens om leveransen av fyndet.

Fynd som levererats till Museiverket och som förpackats av upphittaren. Siffrorna på påsarna hänvisar till de exakta uppgifter om fyndplatsen som upphittaren fyllt i på frågebladet.

Vad ska jag göra med föremål som hittats i vatten?

Också ett föremål som hittats i vatten kan vara ett sådant fornföremål som avses i lagen om fornminnen. Dessutom kan föremålsfynd som påträffats i grunt vatten vara det enda som vittnar om ett gammalt skeppsbrott. De kan också tyda på att det kan finnas ett historiskt vrak i djupare vatten. Ett fornföremål som hittats i vatten bevaras i ett vattenkäril med lock. Museiverket ska omedelbart delges fyndet. Man kommer skilt överens om hur fyndet ska levereras så att en arkeolog kan undersöka det. Ett föremål som länge legat i vatten kan vara skört och skadas snabbt om det kommer i kontakt med luft och torkar, vilket bör beaktas vid förvaring och transport.

Vad ska jag göra med mynten som jag hittade?

Mynt som är äldre än hundra år och som hittats i marken eller vattnet är enligt lagen om fornminnen fornföremål. Alla sådana penningfynd ska delges Museiverket, som förmedlar informationen till myntkabinettet vid Finlands nationalmuseum. Vid behov kan man komma noggrannare överens om informationsgången med myntkabinettet. Myntkabinettet ansvarar för numismatik på nationell nivå, det vill säga för undersökning och identifiering av mynt. Man strävar efter att i dess arkiv lagra information om alla penningfynd och deras fyndplatser i Finland. Informationen kan utnyttjas av forskare och medborgare. Enskilda penningfynd förvaras oftast i myntkabinettets samlingar. Om det mynt som hittats är en del av en större fyndhelhet är det sannolikt att det sparas som en del av en arkeologisk samling.

Ska jag donera fyndet eller erbjuda det att inlösas?

En person som enligt lagen om fornminnen är upphittare av ett fornföremål ska erbjuda sitt fynd att inlösas. I stället för att erbjuda det för inlösning kan upphittaren också donera fyndet. Information om upphittaren sparas i arkivet. Om Museiverket inte tar emot fyndet eller löser in det

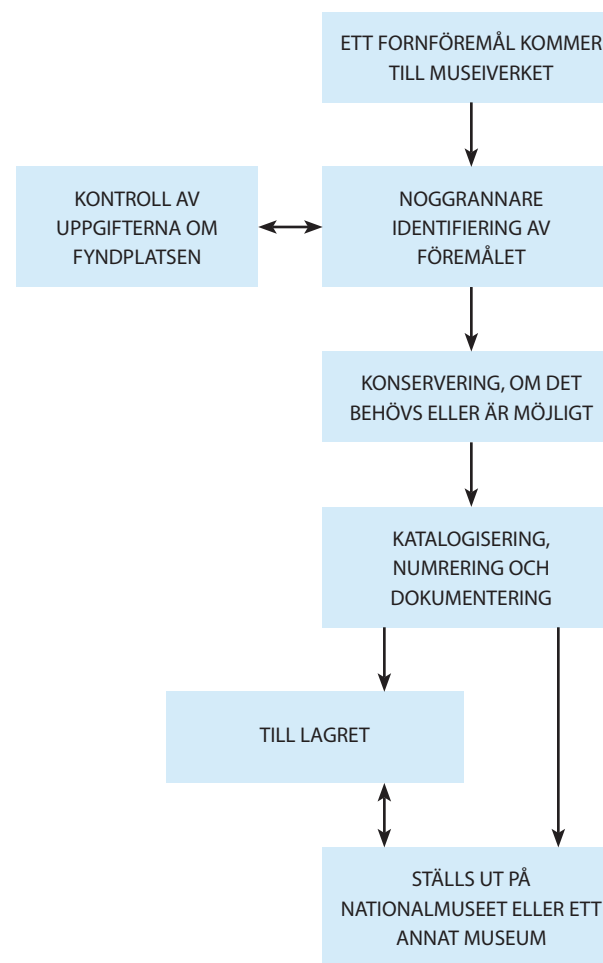
och heller inte överför sin inlösningsrätt till någon annan instans, returneras fyndet till upphittaren.

Vad innebär det att ett föremål inlöses?

Enligt lagen om fornminnen har Museiverket rätt att lösa in ett sådant fornföremål som avses i lagen om fornminnen till Finlands nationalmuseums samlingar eller överföra rätten att lösa in föremålet till ett annat museum eller en annan institution. Alla föremål som bedöms vara fornföremål löses inte in. Om man beslutar att lösa in föremålet, betalas en ersättning ut för det. Vid fastställandet av ersättningen beaktas föremålets karaktär. Vid bedömningen av föremålets karaktär funderar man på hur viktigt föremålet är för historieberättelsen. Det betalas inte ut någon skild hittelön för fornföremål, såvida det inte anses finnas en orsak till det. Hittelönen anknyter i regel till föremål som avses i hittegodslagstiftningen.

Vad händer med fornföremål vid Museiverket?

När Museiverket får ett föremålsfynd deltar flera experter i behandlingen av det. Efter att föremålet tagits emot behövs det ofta samarbete mellan flera aktörer för att identifiera och tidsbestämma föremålet. Därtill kan föremålet för att bevaras vara i behov till exempel rengöring och konservering som

Behandling av ett fornföremål vid Museiverket.

görs av en professionell konservator. Föremål som legat länge i vatten behöver konserveras av en konservator som är specialiserad på behandling av vatten-dränkta material. Ett identifierat föremål katalogiseras, det vill säga det får ett eget huvud- eller undernummer beroende på fyndhelheten. I samband med katalogiseringen beskrivs föremålet med ord och man ritar en bild av det. Efter katalogiseringen förvaras föremålet antingen i lager eller det kan ställas ut på ett museum. Förutom behandling av föremålet utreds även informationen om fyndplatsen till exempel med hjälp av terrängbesiktning. Eftersom Museiverket ständigt får nya föremålsfynd tar behandlingen vanligtvis flera månader.

Var kan jag ta reda på om fyndet som jag levererade till Museiverket har tagits med i Nationalmuseets samlingar?

När ett fornföremål tas med i samlingarna katalogiseras det i Accessions diarium. Information om föremål som har tagits med i samlingarna finns i Accessions diarium i Kulturmiljöns tjänsteportal på adressen: www.kyppi.fi (på finska).

Önskar Museiverket att man söker efter föremålsfynd till dess samlingar?

Metallsökning är en aktivitet som utgår från metallsökarens egna intressen. Museiverket uppmanar inte personer att syssla med metallsökning i syfte att till exempel utöka verkets eller museers samlingar. Museiverket uppmanar metallsökare att samarbeta med yrkespersoner som arbetar med arkeologiskt fältarbete. De bästa förvärven av föremål till samlingarna sker nämligen genom arkeologiska fältarbeten där arkeologer genom vetenskapliga metoder undersöker fyndplatserna och deras koppling till det arkeologiska objektet. Observationerna sparas i form av kartor, bilder och texter i undersökningsrapporten där alla som är intresserade kan

Arkeologens verktygslåda består till exempel av redskap för att spara information om det arkeologiska objektet och material för att packa in föremål som hittas.

ta del av informationen. På så sätt förmedlar föremålet en berättelse som utgör en del av en större informationshelhet som berättar om vår historia. Också amatörer deltar i utredningen av föremålets historia genom att på fyndplatsen agera i enlighet med Museiverkets anvisningar.

Vilka föremålsfynd är viktigast?

Alla fornföremål som berättar om människoliv i det förflutna är lika viktiga ur perspektivet för arkeologisk forskning. Även historiska fynd

Metallföremål utgör vanligtvis endast en liten del av den fyndhelhet som berättar om mänsklig verksamhet.

som ser obetydliga ut kan vara viktiga ur ett historiskt perspektiv. Olika fynd berättar om mänsklig verksamhet. Tack vare föremålsfynd får vi också ny information om föremålskultur på olika håll i vårt land. Därför strävar man efter att lagra föremål eller åtminstone information om dem i Museiverkets arkiv så att forskare och medborgare kan ta del av dem. Utifrån undersökning av föremålsfynd och fornlämningar skapar man sig en bild av vad som har hänt i det förflutna. Ett fynd som upphittaren ser som obetydligt

kan ge en expert unik och ny information om det förflutna. Därför är det viktigt att uppgge information om alla fynd eller observationer som anknyter till fyndplatsen och inte endast välja ut de som man anser vara viktigast.

Vem äger ett föremål som hittats i marken?

Föremål som avses i lagen om fornminnen och hittegodslagen blir inte upphittarens eller markägarens egendom då de hittas. Ägaren fastställs i enlighet med lagstiftningen. Ett fyndföremål som är mindre än hundra år gammalt och vars ägare är okänd räknas som hittegod. Föremålets ägare fastställs enligt hittegodslagen och polismyndigheten handhar ärendet. Ett fyndföremål som är mer än hundra år gammalt och vars ägare är okänd klassas som löst fornföremål. Föremålets ägare fastställs enligt lagen om fornminnen och Museiverket handhar ärendet. Krigsskrot är med stöd av förordningen om fynd och bärgning av gods som tillhört försvarsmakten (84/1983) försvarsmaktens egendom.

Vad händer om jag inte informerar myndigheterna om att jag hittat ett fornföremål eller ett föremål jag antar är ett fornföremål?

Det är ett lagbrott att dölja, skada, ändra, överlåta, förvärva eller föra ut ett fornföremål som avses i lagen om fornminnen ur landet. Den som begått en sådan gärning kan dömas till straff och förlora sina rättigheter till fyndet, liksom rätten till inlösningsersättning.

Vad ska jag göra om jag upptäcker att fornföremål eller föremål som jag antar är fornföremål säljs?

Du kan informera Museiverket om fall av försäljning av ett fornföremål till exempel genom responsfunktionen www.museovirasto.fi/sv/respons. Genom den förmedlas meddelandet vidare till den aktör inom Museiverket som handhar ärendet. Du kan också skicka ett meddelande till Museiverkets registra-

torskontor på adressen kirjaamo@museovirasto.fi eller ringa Museiverket på numret 0295 33 6000.

Hur kan jag köpa eller sälja föremål?

En person som lagligen äger ett föremål kan sälja det, och ett sådant föremål kan också köpas. En person som lagligen äger ett föremål kan vanligtvis tydligt bevisa att han eller hon äger föremålet. Man blir i första hand lagligen ägare av ett fornföremål efter att Museiverket har behandlat inlösningen av föremålet, såvida det inte har lösts in. Det är bra att be Museiverket om en skriftlig verifikation på beslutet om ägarskapet av föremålet, om man av någon anledning inte har fått en sådan.

Dessutom är det bra att komma ihåg att fornföremål inte får föras ut ur landet utan exporttillstånd. Om det är fråga om ett fornföremål som hämtats från utlandet måste man ha tillstånd för importen till Finland. Finland och 126 andra stater, bland annat alla Finlands grannländer, har ingått en konvention för att förbjuda och förebygga otillåten import och export av samt överlåtelse av äganderätten till kulturogendom. I konventionsstaterna kräver export av kulturogendom tillstånd och en konventionsstat kan kräva att föremål som utan tillstånd förts ut ur landet returneras.

III Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning är en systematisk utredning av mänsklig verksamhet i det förflutna som baserar sig på vetenskapliga metoder. Genom arkeologisk forskning får vi information om vår historia och människans liv i det förflutna samt faktorer som påverkat det. Arkeologiska undersökningar kan göras till exempel genom arkeologiska fältarbeten, genom metoder som rubbar och som inte rubbar fornlämningen. Rubbade metoder, till exempel grävningar i markgrunden, skadar fornlämningen. Metoder som inte rubbar ger information om objektet utan att skada det. I samband med rubbade metoder funderar man på iakttagelserna ur olika perspektiv och sparar dem genom många olika metoder så att andra forskare och medborgare kan inspektera dem. För rubbade undersökningar behövs Museiverkets tillstånd i enlighet med lagen om fornminnen. Till exempel avlägsnande av en provbit klassas också som en rubbade undersökning och kräver därmed tillstånd av Museiverket.

Metallsökares frågor kring arkeologiska undersökningar sammanhänger ofta med vem som genomför undersökningar och hur man ska göra för att få vara med:

Var ska man ansöka om tillstånd för att få gräva vid en fornlämning?

Alla som planerar att gräva vid en fornlämning eller inom dess skyddsområde ska kontakta Museiverket. Enligt lagen om fornminnen kan Museiverket bevilja tillstånd för att undersöka en fornlämning genom utgrävningar. Tillståndet söks skriftligen och till ansökan bifogas en undersökningsplan. Den grundläggande

förutsättningen för att man ska beviljas undersökningstillstånd är att en person som har utbildning i arkeologi ansvarar för fältarbetet. Ytterligare information om undersökningstillståndet och -planen för utgrävningar finns på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/kulturmiljo/arkeologiskt-kulturarv/undersokning-av-det-arkeologiska-kulturarvet/undersokningstillstand-for-fornlamningar. Om utgrävningen görs i samband med ett markanvändningsprojekt, till exempel vid byggande, ska Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar kontaktas. Ytterligare information om utgräv-

Vid arkeologiska utgrävningar undersöks platserna för föremålsfynden och vilken koppling de har till fornlämningen och uppgifterna sparas noggrant.

ningar i samband med olika markanvändningsprojekt hittar du på Museiverkets webbplats på adressen www.museovirasto.fi/sv/kulturmiljo/arkeologiskt-kulturarv/hur-det-arkeologiska-kulturarvet-skyddas/markanvandning-och-arkeologiska-fyndplatser

Vem ska jag kontakta om jag vill delta i en arkeologisk undersökning?

Helsingfors, Uleåborg och Åbo universitet samt några museer med regionalt ansvar utför arkeologiska undersökningar. Man kan alltid kontakta dem och fråga om samarbetsmöjligheter. Man kan även kontakta arkeologiska aktörer som arbetar på fältet och fråga om samarbetsmöjligheter. Information om dem finns till exempel på Museiverkets webbplats på adressen: www.museovirasto.fi/sv/kulturmiljo/arkeologiskt-kulturarv/undersokning-av-det-arkeologiska-kulturarvet/bestallning-av-arkeologiska-faltarbeten.

Hur skiljer sig förhistorisk och historisk tid från varandra?

Det har funnits människor i Finland redan i tusentals år. Inom arkeologin delas den här tiden in i kortare tidsperioder, till exempel förhistorisk och historisk tid. Det enda sättet att få information om livet under förhistorisk tid är att undersöka fasta fornlämningar och lösa fornföremål. I fråga om mänsklig verksamhet under historisk tid får man information även genom olika skriftliga källor. Traditionellt anser man att den förhistoriska tiden upphör runt 1150 e.v.t. i västra Finland och runt 1300 e.v.t. i östra Finland. I norra Finland kan den förhistoriska tiden antas upphöra först på 1600-talet. I praktiken finns det få källor från äldre historisk tid i Finland och den information som fornlämningar och -föremål ger om människans verksamhet är ända till 1600–1700-talet ytterst viktig ur vetenskapligt perspektiv.

Varför får jag inte gräva upp föremål ur odlade åkrar?

Åkerodlingar skadar fasta fornlämningar och övriga arkeologiska objekt. Vid sådana objekt finns det emellertid ofta skikt och konstruktioner efter mänsklig verksamhet som bevarats under det plöjda lagret. Utifrån den information man får genom undersökningar vet man att föremål sällan förflyttats långt från den plats där de hamnat i det förflutna. Den fram- och tillbaka rörelse som plöjning orsakar förflyttar fynden endast några tiotal centimeter till ett par meter. De kan i viss mån slitas, men utgör fortsättningsvis en betydelsefull del av den informa-

Resultaten av arkeologiska undersökningar offentliggörs till exempel i form av böcker och utställningar på Nationalmuseet och andra museer.

tionshelhet som det arkeologiska objektet omfattar. Därför är det inte bra att bara sådär gräva fram metallföremål. Det är bäst att gräva fram föremål i plöjningslagret på åkrar först när man utreder den information som fornlämningen innehåller, till exempel i samband med vetenskapligt forskningsarbete. Olika fynd tillsammans och i anknytning till en fyndkontext berättar mer än enskilda föremålsfynd.

Hjälper metallsökning arkeologer?

Metallsökare kan hjälpa arkeologer på många sätt, såvida att metallsökningen sker inom ramen för lagar och övriga begränsningar. Dessutom är det bra att metallsökare som är intresserade av det förflutna förstår vad arkeologiska och historiska undersökningar går ut på och målen med dem. Inom arkeologin undersöker man den helhet som fynden och fyndplatsen utgör och hur den ökar våra kunskaper om det förflutna. Undersökningarna görs i enlighet med tillvägagångssätt som är etablerade inom vetenskaplig forskning. Vetenskaplig forskning kan också göras som ett samarbete mellan arkeologer och personer som idkar ett fritidsintresse. Att hitta föremål är alltså inte i sig arkeologins mål.

Ur arkeologiskt perspektiv kan nya föremålsfynd leda till ny information, till exempel upptäckter av nya, tidigare okända fasta fornlämningar och arkeologiska objekt. På så sätt kan man freda nya objekt och dessutom öka våra kunskaper om mänsklig verksamhet i det förflutna. Det är särskilt intressant att hitta tidigare okända objekt i sådana områden där man förut inte alls hittat eller hittat mycket få fornlämningar. Det finns ännu många sådana områden i marken och vattendragen i Finland.

IV Metallsökning

En metalldetektor är ett verktyg som används för att söka efter metall i marken och vattnet och som ursprungligen utvecklats för professionellt bruk. Det har blivit vanligare att medborgare använder metalldetektorer för att utöva metallsökning som fritidsintresse. En del metallsökare är intresserade av att leta efter moderna föremål, till exempel smycken och andra hittegods, medan andra är intresserade av det förflutna, till exempel krigsobjekt och andra historiska platser. Metalldetektorer kan i allmänhet användas utan särskilt tillstånd i Finland, men metallsökaren bör känna till de lagar och normer som styr metallsökningen.

Vanliga frågor om metallsökning har att göra med var man får gräva i marken och vad man ska beakta när man söker efter metall:

Var får jag söka efter metall?

Man får söka efter metall överallt förutom där det skilt förbjuds genom lagstiftning eller andra grunder eller förbud. Då man gräver i marken ska man beakta lagstiftningen, allemansrätten och markägarens rättigheter.

Var får jag inte gräva i marken?

Vid en fornlämning och dess skyddsområde får man inte gräva jord utan ett tillstånd med stöd av lagen. Kontakta Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar för att ta reda på hur omfattande fornlämningen är. Det rekommenderas inte att gräva i jorden i den omedelbara närheten av fornlämningsområden eftersom man sällan vet exakt var gränserna för fornlämning-

Befästningarna från andra världskriget i Harparskog i Hangö är inga fasta fornlämningar, men är ändå viktiga objekt som berättar om vår historia och som därmed bör bevaras.

arna löper. Därför ska man helst inte gräva i marken i närheten av en fredad fornlämning, det vill säga inom ett avstånd på 200 meter från objektet. Man får inte gräva i marken i områden som skyddas genom naturvårdslagen. Man ska även beakta förbud att gräva i marken som utfärdats av markägaren eller en företrädare för denna. Dessutom kan det på land och i vatten finnas områden där det av särskilda skäl är förbjudet att vistas och gräva.

De föremål som hittats vid utgrävningar på gravfält på Lilla Borgbacken i Borgå och informationen om deras läge i marken har berättat mycket om bland annat gravskick i det förflutna.

Hur tar jag markägaren i beaktande?

Det är skäl att fråga markägaren om huruvida man får gräva på dennes marker. Dessutom är det skäl att komma överens om huruvida markägaren går med på att upphittaren får behålla de objekt som hittas, såvida att ingen lagstiftning påverkar ägarskapet. Den som rör sig i terräng och vattenområden bör också beakta begränsningarna i allemansrätten. Vistelsen får inte orsaka onödiga skador, olägenheter eller störningar och hemfriden får inte störas.

Får jag gräva i marken på en plats där det antas finnas en fornlämning?

Man får inte gräva i marken på en sådan plats där man själv eller någon annan antar att det finns en fornlämning. Sådana objekt bör delges Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar, som utreder om objektet har karaktären av en fast fornlämning i enlighet med lagen om fornminnen. Sådana objekt är till exempel gamla boplatser som syns i terrängen eller gamla bo- och verksamhetsplatser som har hittats i terrängen med hjälp av gamla kartor. I terrängen kan också observeras olika saker, såsom gropar, stenrösen eller kullar, som verkar avvika från den omgivande naturen eller ha gjorts av människor. Också de kan tyda på att det finns en fornlämning på platsen. Museiverkets fornlämningsregister inbegriper också så kallade eventuella fornlämningar. Dessa är platser som bedöms vara fornlämningar, men vid vilka man ännu inte har gjort en arkeologisk granskning i terrängen eller om vilka man inte fått tillräckligt med information för att kunna fastställa dem som fornlämningar. Det är bäst att inte gräva i marken vid sådana objekt. Om man vill söka efter metall på en sådan plats, lönar det sig att först kontakta Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar.

När ska jag sluta gräva i marken?

Enligt lagen om fornlämningar måste man sluta gräva om det påträffas ett föremål som antas vara över 100 år gammalt i ett kärr, djupt i jorden eller om det finns tecken som tyder på en fast fornlämning på fyndplatsen. Utgrävningen ska alltså genast avslutas och gropen ska täckas över. Därefter ska man omedelbart kontakta Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar. ”Djupt i jorden” som det står i lagen innebär jordskikt som är djupare än markens ytskikt.

Varför ska jag sluta gräva?

Gräver man på fyndplatsen förstörs jordskikten omkring fyndet och annan information som eventuellt har bevarats i jorden försvinner och kan inte fås tillbaka. Utan information om föremålets och fyndplatsens närmare historia kan till exempel tidsbestämning och utredning av föremålets bruksändamål misslyckas. När man söker efter metall lönar det sig alltid att tänka på om det är meningsfullt att gräva vid objektet. Informationen i marken runt föremålet kan vara mer betydelsefull än ett enskilt föremålsfynd. Till exempel ger ett enskilt klädspanne inte särskilt mycket information. Om man vid en arkeologisk utgrävning hittar ett sådant i anslutning till exempelvis skärvor av ben och jordmaterial som innehållet kol är det sannolikt fråga om en forntida gravplats.

Måste jag kunna identifiera fyndet eller fornlämningen?

Man behöver inte själv kunna identifiera ett fynd eller en fornlämning. Man kan och bör kontakta en expert. Man ska alltid kontakta Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar om man tror sig ha hittat ett sådant fornföremål eller fornlämningsobjekt som avses i lagen om fornminnen, eller om man inte är säker på saken.

Vem ska jag kontakta vid Museiverket?

Museiverket kan alltid kontaktas via postadressen metallinilmais@museumvirasto.fi. Man kan också kontakta Museiverket per telefon på numret 0295 33 6000.

I ärenden som berör undervattensfynd kan man också skicka e-post till adressen meriarkeologia.mv@nba.fi.

V Metallsökare och lagstiftning

När man använder metalldetektor ska man särskilt beakta lagen om fornminnen, hittegodslagen, strafflagen och allemansrätten. Lagarna finns i Statens författningsdata på adressen www.finlex.fi/sv. Du kan alltid be Museiverket om mer information om lagstiftningen.

Frågor kring lagstiftning berör ofta lagen om fornminnen och allemansrätten:

Lagen om fornminnen: fasta fornlämningar

Lagen om fornminnen (295/1963) fredar utan skilt beslut fasta fornlämningar och vrak som sjunkit för mer än 100 år sedan och delar av dem. Utan tillstånd, som meddelats med stöd av denna lag, får en fast fornlämning eller ett vrak inte utgrävas, överhöljas, ändras, skadas, borttagas eller på annat sätt rubbas. Till en fornlämning hör enligt lagen ett sådant jordområde som behövs för bevaring av fornlämningen. Detta område omkring fornlämningen kallas för skyddsområde. Vid en fast fornlämning och dess skyddsområde får man inte gräva jord utan ett tillstånd med stöd av lagen. Om man i samband med metallsökning hittar en från tidigare okänd fast fornlämning eller ett objekt som antas vara en sådan, måste utgrävningen och andra aktiviteter avslutas och fyndet omedelbart delges Museiverket.

Lagen om fornminnen: lösa fornföremål

Ett löst fornfynd är enligt lagen om fornminnen ett föremål som är minst 100 gammalt och ägarlost. Om ett löst fornföremål påträffas ska man omedelbart kontakta Museiverket och/eller leverera föremålet som sådant och orensjort

till Museiverket med information om fyndplatsen. Enligt lagen ska man inte röra eller vidare bearbeta föremålets fyndplats om föremålet påträffats i kärr eller djupt i jorden eller om det på fyndplatsen finns tecken som tyder på en fast fornlämning. För föremål vid vrak som sjunkit i vattendrag eller i havet för mer än 100 år sedan gäller bestämmelserna om lösa fornföremål i lagen.

I hittegodslagen (778/1988) stadgas om hittade föremål som inte är lösa fornföremål. Enligt lagen ska föremålets upphittare omedelbart kontakta dess ägare eller polisen och överlämna föremålet. Ett hittegod med ett lågt värde och vars ägare det är svårt att reda ut får behållas av upphittaren. Både föremålets värde i pengar och affektionsvärde ska beaktas.

I naturskyddslagen (1096/1996) stadgas det bland annat om att röra sig i naturen och att utnyttja naturen. Enligt lagen är det förbjudet att förstöra och ändra på naturen i ett skyddat naturområde. Den som planerar att gräva i jorden i ett skyddat naturområde ska kontakta den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen.

Av bestämmelserna i strafflagen (1889/39) är de som gäller fredning av fornminnen, miljöskydd, egendomsskydd och griftefrid viktiga att beakta. Brott mot griftefriden kränker både den avlidnas anhöriga och minnet av den avlidna. Enligt lagen är det förbjudet att utan lov öppna en grav samt att ta ett lik eller delar av ett lik, en likkista eller en urna ur den. Därtill är det förbjudet att förstöra eller skända graven eller minnet av den avlidna.

Allemansrätten är en generellt accepterad sed i landet som baserar sig på olika lagar. De säkerställer att en person som vistas i Finland har möjlighet att röra sig i terräng oberoende av områdets ägare eller innehavare.

Att utnyttja allemansrätten får dock inte förorsaka skador eller störa något. Den som rör sig i terräng ska respektera markägarens rättigheter. Allemansrätten gäller även kommunens och statens marker. Ytterligare uppgifter om allemansrätten finns på miljöministeriets webbplats på adressen: www.ymparisto.fi/sv-FI/Natur/Allemansratten.

Enligt förordningen om fynd och bärgning av gods som tillhört försvarsmakten (84/1983) ska förlorad egendom som uppenbarligen har tillhört den finländska försvarsmakten eller försvarsmakten i ett annat land utan dröjsmål delges militärmyndigheten. Man kan också informera polis-, gränsbevaknings- eller tullmyndigheten, som förmedlar informationen. Om det föremål som hittats är uppenbart värdelöst eller betydelselöst har man emellertid ingen plikt att informera om det. Sprängämnen som hittats i terrängen ska alltid delges polismyndigheten via nödnumret.

Allemansrätten tryggar möjligheten att röra sig i terrängen och på vattendrag på olika platser, till exempel på Kukonharju kanal på gränsen mellan kommunerna Ruokolhti och Puumala. Man får emellertid inte orsaka skador eller störningar då man färdas i naturen.

VI Metallsökarens ABC

Är du intresserad av metallsökning? Du hittar mer information om metallsökning och fornlämningar bland annat på Museiverkets och många ansvarsmuseernas webbplatser. Gör dig också förtrogen med lagstiftningen.

I Finland får man fritt söka efter metall inom allemansrättens gränser. Man får emellertid inte utan särskilt tillstånd gräva i marken till exempel vid en sådan fast fornlämning som fredas genom lagen om fornminnen, vid ett objekt som antas vara en sådan eller i ett område som skyddas genom naturvårdslagen. Det rekommenderas att man inte gräver i marken i närheten av en fredad fornlämning, det vill säga inom ett avstånd på 200 meter från objektet.

Avsluta grävandet om du tror att du hittat en från tidigare okänd fast fornlämning. Du bör också sluta gräva om du hittar ett föremål som ligger djupare än i jordens ytlager eller i ett kärr. Kontakta Museiverket eller ett museum med regionalt ansvar om du tror att du har hittat ett sådant fornföremål eller fornlämningsobjekt som avses i lagen om fornminnen. Du behöver inte själva identifiera fyndet eller lämningen, utan kan be en expert om hjälp.

Kom ihåg att be markägaren om tillstånd att gräva i marken och kom samtidigt överens om huruvida du kan behålla de föremål du hittar. Följ allemansrätten när du rör dig i miljön.

Sådana föremål som avses i lagen om fornminnen och hittegodslagen blir inte egendom även om du hittar dem och markägaren har gett dig tillstånd att behålla dem. Krigsskrot är försvarsmaktens egendom. Kontakta myndigheterna för att reda ut vem som äger föremålet.

Föremål i marken är ofta sköra och går sönder när man gräver fram dem. Gräv långsamt och försiktigt och ta en spatel, pensel och palettkniv till hjälp. Ett mycket skört fynd kan lyftas till exempel i en jordklump i en låda och stödjas så att det inte går sönder. Ta tillvara eller fotografera även andra fynd än metallfynd, om du upptäcker sådana. De är viktiga till exempel för att tidsbestämma föremålet och fastställa dess karaktär.

Det lönar sig att ha med sig lämpliga förpackningsmaterial då man rör sig i terrängen. Sådana material är bland annat silkespapper, papplådor med lock, bomull som stödmaterial och återförslutningsbara plastpåsar.

Rengör inte fynden. Du kan dock försiktigt putsa dem med en mjuk borste. Tvätta dem inte och behandla dem inte med kemikalier. Förvara fuktigt järn och organiska material, det vill säga trä, ben och tyg, så att de hålls fuktiga, i plast på en sval plats. Skilj inte åt metall och organiska material utan förvara dem tillsammans på en sval plats så att de hålls fuktiga, oberoende av vilken typ av metall det är fråga om. Torrt järn samt övriga metaller och fynd förvaras torra. Förvara ett föremål som hittats i vattnet i ett vattenfyllt kärl med lock.

Inspektera miljön på fyndplatsen. I terrängen kan finnas konstruktioner, till exempel stenrader, stenrösen, byggnadsgrunder, kullar eller gropar, som är enkla att få syn på. I jordmänen kan finnas kol, sot, kvartsskärvor eller nedsmutsad, klibbig jord. Anteckna alla iakttagelser för dig själv och på Museiverkets frågeblad. Spara också koordinaterna på GPS-apparaten eller med hjälp av en karttjänst på internet.

Museiverket

Postadress: PB 913, 00101 Helsingfors

Telefonnummer: 0295 33 6000

Besöksadress: Sturegatan 2 a, Helsingfors
museovirasto.fi/sv

1. ANKOMSTUPPGIFTER (ifylls vid Museiverket)

Ankomstdatum:	Kommun:		
D nr	Grundkartblad:		
Koordinater:	p	i	z
	x	y	

BÄSTA UPPHITTARE AV FORNFÖREMÅL

Varje fornföremål eller fragment av ett fornföremål är viktigt när man utforskar vårt lands förlutna. Särskilt viktiga är dessa fynd när man forskar i sådana tidsperioder från vilka det inte har bevarats någon skriven information eller från vilka mängden bevarad skriven information är knapp. Fynden ger viktig tilläggsinformation även om andra tidsperioder. Föremålsfynden kan dessutom leda till att man hittar tidigare okända fasta fornlämningar.

Enligt lagen om fornminnen (295/1963) ska man utan dröjsmål tillstålla alla föremål som hittas i jorden och som kan antas vara minst hundra år gamla. Museiverket såsom sådana, orengrunda och med noggranna uppgifter om platsen för fyndet och omständigheterna därvid. Om detta inte är möjligt ska Museiverket omedelbart underrättas om fyndet. I stället för att skicka fyndet jämte uppgifterna om det till Museiverket kan du också skicka det till landskapsmuseet.

Med tanke på bedömningen av varje fynds betydelse är det speciellt viktigt att du ger tillräckligt med information om platsen för fyndet. Därför ber vi dig fylla i informationsblanketten och skicka den till oss tillsammans med fyndet. Eftersom det på fyndplatsen kan finnas en bosättningsplats, en grav eller annan fast fornlämning som skyddas av lagen om fornminnen är det förbjudet att gräva i marken på platsen utan Museiverkets tillstånd.

Om det är nödvändigt att undersöka platsen till exempel med hjälp av arkeologiska utgrävningar, förhandlar man om detta med markägaren. Vi strävar efter att genomföra undersökningarna utan att orsaka onödiga olägenheter och ersätter eventuella skador.

Om Museiverket beslutar att lösa in fyndet, har upphittaren rätt att få ersättning för det. Ersättningen fastställs utifrån fyndets karaktär. Om fyndet doneras till samlingar, får upphittaren ett diplom för det. Enligt lagen om fornminnen tillfaller fornföremål som påträffats i känd fast fornlämning utan lösen staten.

Upphittaren kan ange önskemål om att fyndet ska placeras på ett hembygds- eller landskapsmuseum eller tas med i en annan motsvarande offentlig samling. Dyliga önskemål tas i regel i beaktande såvida fyndet inte är särskilt betydelsefullt och skötseln av och lokalerna för de aktuella samlingarna har ordnats på ett behörigt sätt.

Vänd dig alltid till Museiverket eller landskapsmuseet i alla frågor som gäller fornföremål och fasta fornlämningar.

2. UPPGIFTER OM UPPHITTAREN

Upphittarens namn: Tobias Evert Maattila
Postadress: Maattilavägen 1
Postanstalt: 00001 Maattila
E-postadress: tobias.evert.maattila[at]maattila.fi
Telefon: 000 - 1234 5678
Upphittarens namn får publiceras på Museiverkets webbplats (svara ja eller nej): ja

3. UPPGIFTER BETRÄFFANDE INLÖSEN OCH DONATION

Fyndets art och en beskrivning av fyndet (yxa, kärlfragment, ring, mynt, spänne e.d.): gångjärn, flaska, pipkopp?, fingerborg?	
Uppgifter om fyndets/fyndens material (lera/keramik, brons, järn, silver, sten, ben, horn e.d.): järn (gångjärn), glas, mässing?	
Fyndet doneras till samlingarna: ja	Fyndet erbjuds att inlösas:
Önskemål om var fyndet ska placeras: I museet i Maattilanvaara	

4. GRUNDUPPGIFTER OM PLATSEN FÖR FYNDET

Kommun: Maattilanvaara			
By: Maattila			
Byområde: Gammelby			
Gård (namn): Maattila			
Gård (reg.nr): 00X-001-000X-0001			
Noggrannare namn på platsen (åkern, backen, mon, stranden osv.): Maattila gårdsåker			
Fyndplatsens position (riktning och avstånd) i förhållande till en kyrka eller annan känd och tydligt definierbar plats: 18 km sydväst om Maattilanvaara kyrka			
Fyndplatsens (uppskattade) avstånd (i meter) och väderstreck från den närmaste tydligt definierbara platsen (hus, gränsmärke, vägskäl, bro, å, sjö osv.): 55 meter väster om huvudbyggnaden på Maattila gård			
Fyndplatsens positionskoordinater (ETRS-TM35FIN):	N: 7236848	E: 326643	Höjd m ö.h.: 10 meter

Fyndplatsens karaktär (skog, åker, klippa, stenjord, sjöbotten, myr, strand, strandbank osv.) och jordmån (lera, mylla, sand osv.): sandig upphöjning mitt på åkern, på upphöjningen finns stenar och buskar i olika storlekar
Bifoga: - en kopia av kartan (grundkarta eller gårdskarta) och/eller en handritad karta över fyndplatsen - gärna några fotografier av fyndplatsen - gärna ett foto/fotografier av fyndet

5. UPPGIFTER OM ÄGAREN TILL MARKEN MED FYNDPLATSEN

Markägarens namn: Enny-Martta Maattila
Postnummer och postanstalt: se punkt 2.
E-postadress: enny.martta.maattila[at]maattila.fi
Telefon: 000 - 2345 6789

6. NÄRMARE BESKRIVNING AV VAR OCH NÄR FYNDET GJORDES

Var och hur gjordes fyndet (i samband med åkerarbete, metallsökning, sandtäkt, vägarbete e.d.)? hittades 29.2.2014 i samband med metallsökning på gårdsåkern
Observationer på fyndplatsen (det ska inte grävas ytterligare på platsen i syfte att göra observationer) såsom kullar, stenhögar, byggnadsgrunder, stenrader, gropar och andra urskiljbara konstruktioner på markytan: på fyndplatsen finns en upphöjning i åkern, på vilken det finns stenar i olika storlekar. Stenarna har samlats ihop från åkern. På kullen verkar finnas en ugn som gått sönder eller annan stenhög med tegel i (karta, bilder).
Observationer av markgrunden (det ska inte grävas ytterligare på platsen i syfte att göra observationer) såsom bränd jord, kol, sot, brända stenar, färgad jord eller andra spår efter människans verksamhet: i åkermyllan runt upphöjningen finns tegelbitar och kol.
Observationer av fragment av lerkärl, kvartsskärvor, skärvor av bränt ben och slagg eller motsvarande: det finns många bitar av fönsterglas runt platsen (se fotografi)
Fyndets djup: cirka 5 cm under ytan

7. ANDRA UPPGIFTER

Har det tidigare hittats föremål på platsen för fyndet eller i närheten av den? När? på platsen har nu och då hittats glasbitar vid plöjning
--

<p>Var finns föremålen som eventuellt tidigare hittats på platsen för närvarande? i åkern</p>
<p>Gamla historier eller traditioner som anknyter till fyndplatsen eller närheten av den: det sägs att det på platsen någon gång funnits en backstuga där en familj som var avlägset släkt med Maattilas bodde. De flyttade sedan till Muuttila där de blev torpare och fick senare en egen gård.</p>
<p>Vem kan tjänstgöra som guide på fyndplatsen (namn, adress, kontaktuppgifter)? upphittaren kan fungera som guide, adressuppgifter i punkt 2</p>
<p>Annat att tillägga: enligt gamla uppgifter är här den äldsta smedjan i byn också funnits på gårdsåkern vid Maattila, men den har inte hittats</p>

8. UNDERSKRIFT

<p>Datum: 29.4.2014</p>	<p>Plats: Maattilanvaara</p>
<p>Personen som skickat/lämnat in föremålet (underskrift och namnförtydligande): <i>Enny Martta Maattila</i> Enny Martta Maattila</p>	
<p>Adress och kontaktuppgifterna till personen som skickat/lämnat in föremålet: adressuppgifter i punkterna 2 och 5</p>	

BILAGOR: KARTKOPIOR, FOTOGRAFIER AV FYNDPLATSEN OCH FYNDET/FYNDEN

- utdrag ur kartan eller kartsnitt
- bild/bilder av fynden
- bild/bilder av fyndplatsen

IFYLLNADSANVISNING FÖR FRÅGEBLADET

- ifyllnadsanvisning för Museiverkets frågeblad för anmälan om fynd av fornföremål så som avses i lagen om fornminnen (295/1963)

Frågebladet är ett dokument som anknyter till fyndet. Uppgifterna på frågebladet sparas vid Museiverket. Ett noggrant ifyllt frågeblad ger tillräckligt med information för att fyndet ska kunna behandlas. Blanketten kan också fyllas i elektroniskt och skrivas ut. Om du väljer att fylla i blanketten elektroniskt är mängden information i fältet obegränsad. Du kan också bifoga ett obegränsat antal fotografier och kartutdrag till blanketten. Vid behov kan du också beställa blanketten i pappersform från Museiverket.

Skicka det ifyllda frågebladet tillsammans med fyndet till Museiverket. Det rekommenderas att du förpackar fyndet så att det inte kan röra sig under transporten. Lämpliga förpackningsmaterial är till exempel Minigrip-påsar, skrynklad papper och stadiga papplådor. Du kan skicka fyndet till Museiverket utan postavgift bara du berättar på posten att det är fråga om kundretur. Föremålsfynd skickas till adressen Museiverket, Sturegatan 2 a, 00510 Helsingfors. Kuvertet markeras med "Kundretur, avtalsnummer 610146". Om det är fråga om ett ädelmetalls- eller smyckesynd ska du kontakta Museiverket för närmare information om hur fyndet ska skickas till Museiverket.

Punkt 1. Ankomstuppgifter

– ifylls vid Museiverket när fyndet behandlas

Punkt 2. Uppgifter om upphittaren

– Fyll i upphittarens namn och kontaktuppgifter, det vill säga postadress, postanstalt, e-postadress och telefonnummer, på blanketten. Uppgifterna används till att kontakta upphittaren vid behov, till exempel om fyndet löses in eller om det behövs mer information om platsen för fyndet.

Punkt 3. Uppgifter beträffande inlösen och donation

– Beskriv fyndet/fynden och tillverkningsmaterialet (om känt) närmare på blanketten.
– Om du vill donera fyndet eller erbjuda det att inlösas ska du ange detta med ordet **ja** på blanketten. Museiverket behöver uppgiften om detta genast när det får fyndet.
– På blanketten kan du också ange önskemål om var fyndet ska placeras. Alternativt kan du lämna fältet tomt.

Punkt 4. Grunduppgifter om platsen för fyndet

– Fyll i uppgifter om fyndplatsen på blanketten. Uppgifterna är viktiga för att fyndplatsens exakta position ska kunna fastställas. Du kan välja att inte ange gårdens namn och registernummer om dessa är svåra att ta reda på.
– Utöver iakttagelser i terrängen bestäms fyndplatsens position i förhållande till omgivningen till exempel med hjälp av en karta. Avstånden kan mätas på en terrängkarta i pappersform eller på en elektronisk karta. Du kan ta reda på fyndplatsens positionskoordinater med hjälp av en GPS-apparat i terrängen eller till exempel i Lantmäteriverkets tjänst Kartplatsen vid ett senare tillfälle. Ange koordinaterna i formatet ETRS-TM35FIN.
– Utöver att ange positionsuppgifterna till exempel som koordinater ska du alltid också bifoga en kartutskrift eller -kopia, för det kan hända att koordinatuppgifterna kopieras fel.

Adressen till Lantmäteriverkets tjänst Kartplatsen är <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=sv>. Du kan flytta på kartan genom att hålla ned vänstra musknappen och dra. Använd knapparna + och - (längst till höger på skärmen) för att zooma in eller ut på kartan.

Mät avstånd: sök fyndplatsen på kartan. Klicka på linjalen längst upp till vänster på skärmen (verktyget Mät avstånd). Klicka på fyndplatsen på kartan och därefter på platsen vars avstånd från fyndplatsen du vill mäta. Då visar verktyget avståndet på kartan.

Ta reda på lägeskoordinater: sök fyndplatsen på kartan. Klicka på XY under skalan längst till höger på skärmen. Klicka därefter på fyndplatsen på kartan. Koordinaterna för platsen visas i ett poppuppfönster. Du kan bekräfta positionen genom att klicka på Tillägg markör i poppuppfönstret.

Punkt 5. Uppgifter om ägaren till marken med fyndplatsen

– Fyll i markägarens namn och kontaktuppgifter, det vill säga postadress, postanstalt, e-postadress och telefonnummer, på blanketten. Uppgifterna används till att kontakta ägaren till exempel i frågor som gäller undersökning av fyndplatsen.

Punkt 6. Närmare beskrivning av när och var fyndet gjordes

– Fyll i uppgifter om fyndplatsen på blanketten. Uppgifterna är viktiga bland annat när man tar reda på om det eventuellt finns en fast fornlämning på fyndplatsen.

Punkt 7. Andra uppgifter

– Det rekommenderas att du också anger annan information om fyndplatsen och iakttagelserna av platsen på blanketten. Dessa kan vara avgörande när man bedömer fyndet och fyndplatsen.
– Det är också viktigt att du anger uppgifter om en person som kan tjänstgöra som guide på fyndplatsen. Dessa behövs bland annat om fyndplatsen ska granskas. Om upphittaren tjänstgör som guide kan du hänvisa till punkt 2. Om guiden däremot är markägaren, kan du hänvisa till punkt 5.

Punkt 8. Underskrift

– Glöm inte att underteckna och datera blanketten. I fältet för kontaktuppgifter till personen som skickat/lämnat in föremålet kan du vid behov också hänvisa till punkt 2 respektive punkt 5.